

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I EKONOMII

POLITECHNIKA GDAŃSKA

MIKROEKONOMETRIA

DR KAROLINA TURA-GAWRON

ZAKŁAD STATYSTYKI

KATEDRA NAUK EKONOMICZNYCH

PLAN PREZENTACJI

1. Zmienne uporządkowane
2. Modele zmiennych wielomianowych
3. Standardowy wielomianowy model probitowy zmiennej uporządkowanej
4. Standardowy wielomianowy model logitowy zmiennej uporządkowanej

ZMIENNE UPORZĄDKOWANE (1)

Zmienne uporządkowane to takie, które mają wiele kategorii, charakteryzujących się naturalnym uporządkiem.

- Mają więcej niż dwie kategorie
- Pozwalają na porównania, tzn. możemy powiedzieć, że dla jednego z obiektów zmienna przyjmuje wartość większą lub mniejszą niż dla drugiego
- Pomiedzy kategoriami zmiennych uporządkowanych nie można określić odległości
- Liczby w zapisie zmiennej są kodami, przekazującymi jedynie informację o porządku
- Zwyczajowo używa się kolejnych liczb naturalnych „1”, „2”, „3”, ...

Zmienne uporządkowane to nie są zmienne ciągłe !!!
Nie można ich poisać za pomocą np. regresji liniowej

ZMIENNE UPORZĄDKOWANE – TYPY I ZASTOSOWANIE (2)

Służą pomiarowi cech niemierzalnych w badaniach ankietowych, tj. preferencji, poglądów, zadowolenia, oceny.

Pytania dotyczące preferencji, poglądów i zadowolenia

Przykład 1. Używając poniższej skali proszę określić, na ile może Pan/Pani decydować o organizacji swojej codziennej pracy.

Nie mam wpływu- 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 – mam pełną kontrolę.

Przykład 2. Czy jest pan/Pani zadowolony/na z pracy?

(1) bardzo niezadowolony (2) trochę niezadowolony (3) neutralny

(4) w miarę zadowolony (5) bardzo zadowolony

ZMIENNE UPORZĄDKOWANE – TYPY I ZASTOSOWANIE (3)

Zmienne używane do opisu zagadnień

Przykład 1. Wykształcenie

(1) podstawowe (2) średnie (3) wyższe

Przykład 2. Klasa społeczna

(1) niższa (2) średnia (3) wyższa

ZMIENNE UPORZĄDKOWANE – TYPY I ZASTOSOWANIE (4)

Zmienne uporządkowane opisujące miejsca w rankingach

Przykład 1. Proszę uszeregować wyróżnione marki samochodów od Pana/pani zdaniem najbardziej prestiżowej do najmniej prestiżowej, używając cyfr od 1 do 7, gdzie 1 oznacza markę najmniej prestiżową, a 7 – najbardziej prestiżową (lista 7 marek samochodów)

Przykład 2. Rating polskich spółek giełdowych według Polskiego Forum Corporate Governance

(1) C+ (2) B- (3) B (4) B+ (5) A- (6) A

ZMIENNE UPORZĄDKOWANE – TYPY I ZASTOSOWANIE (4)

Zmienne przedziałowe

Przykład 1. Przedziały liczby zatrudnionych jako klasa wielkości firmy

(1) Jednoosobowa (2) mała, 2-50 pracowników (3) średnia, 51-250 pracowników (4) duża, ponad 250 pracowników

Przykład 2. Średnie wydatki na edukację w ciągu miesiąca

(1) 0-20 PLN (2) 21-40 PLN (3) 41-100 PLN (4) 101-500 PLN (5) 501-2000 PLN (6) powyżej 2000 PLN

ZMIENNE UPORZĄDKOWANE – PYTANIA KŁOPOTLIWE DOTYCZĄCE ZMIENNYCH CIĄGŁYCH (4)

Pytania o dochód

Przykład 1. Proszę określić ile Pan/Pani zarabia w ciągu miesiąca brutto PLN.

- (1) 0-1200 (2) 1201-2200 (3) 2201-3200 (4) 3201-4200 (5) 4201-5200 (6) 5201-6200
(7) powyżej 6200

Przykład 2. Który z poniższych opisów jest najbliższy Pana/Pani odczuciu na temat obecnych dochodów?

- (1) *Jest mi bardzo ciężko przy obecnym dochodzie* (2) *Jest mi ciężko przy obecnym dochodzie* (3) *Radzę sobie przy obecnym dochodzie* (4) *Żyję dostatnio przy obecnym dochodzie* (5) *Żyję bardzo dostatnio przy obecnym dochodzie*

Pytania o sprzedaż firmy

Przykład 2. Proszę o podanie, czy w Pana/Pani firmie sprzedaż:

- (1) *Spadła* (2) *nie zmieniła się* (3) *wzrosła*

SPECYFIKACJA MODELU UPORZĄDKOWANEGO(1)

Zmienna porządkowa y jest ograniczonym zapisem pewnej nieobserwowalnej zmiennej ciągłej y^* . y^* jest liniową funkcją zmiennych objaśniających zapisanych w wektorze x oraz nieznanymi parametrami w wektorze β

$$y_i^* = x_i' \beta + u_i$$

$i=1, 2, 3, \dots$ kolejne obiekty

u - składniki losowe (są iid) opisane funkcją gęstości $f(u)$ o zerowej wartości oczekiwanej i stałej wariancji

Model uporządkowany nie zawiera stałej !!!

SPECYFIKACJA MODELU UPORZĄDKOWANEGO(1)

Zmienna y^* jest nieobserwowalna, ale obserwujemy różne wartości zmiennej porządkowej y . Zmienna y przyjmuje J wartości, $j=1,2,3,\dots$ (kategorii)

Przekształcenie zmiennej nieobserwowalnej y^* na obserwowalną y

1. Dzielimy zakres wartości zmiennej y^* na J przedziałów
2. Wyznaczamy $J+1$ wartości, które będą granicami – wektor tych wartości to κ a jego elementy to punkty odcięcia
3. Za κ_0 przyjmujemy $-\infty$, a za κ_J przyjmujemy ∞

Zmienna obserwowalna y przyjmuje wartość j , gdy zmienna nieobserwowalna y^* przyjmuje wartość z j -tego przedziału, czyli spomiędzy κ_{j-1} a κ_j

$$y_i = j \leftrightarrow \kappa_{j-1} < y_i^* \leq \kappa_j$$

Postać modelu uporządkowanego bez nieobserwowalnej y^*

$$y_i = 1 \leftrightarrow -\infty < u_i^* \leq \kappa_1 - x_i' \beta$$

$$y_i = 2 \leftrightarrow \kappa_1 - x_i' \beta < u_i^* \leq \kappa_2 - x_i' \beta$$

...

...

$$y_i = J \leftrightarrow \kappa_J - x_i' \beta < u_i^* \leq +\infty$$

SPECYFIKACJA MODELU UPORZĄDKOWANEGO(2)

Postać modelu uporządkowanego bez nieobserwowalnej y^*

$$y_i = 1 \leftrightarrow -\infty < u_i^* \leq \kappa_1 - x_i' \beta$$

$$y_i = 2 \leftrightarrow \kappa_1 - x_i' \beta < u_i^* \leq \kappa_2 - x_i' \beta$$

...

...

$$y_i = J \leftrightarrow \kappa_J - x_i' \beta < u_i^* \leq +\infty$$

SZACOWANIE MODELU UPORZĄDKOWANEGO(1)

Wiarygodność pojedynczej obserwacji- funkcja nieznanych parametrów i zmiennych objaśniających

p_{ij} - prawdopodobieństwo, że dla i -tego obiektu zmienna y przyjmuje wartość j

d_{ij} - wskaźnik oznaczający, że w próbie zmienna y_i przyjęła faktycznie wartość j

$$p_{ij}=P(y_i=j)$$

$$d_{ij} = \begin{cases} 1, & y_i = j \\ 0, & \text{w.p.p.} \end{cases}$$

$L_i(y_i | x_i)$ - wiarygodność danej obserwacji, prawdopodobieństwo przyjęcia przez zmienną objaśnianą w jej przypadku dokładnie tej wartości, która faktycznie wystąpiła w próbie

$$L_i(y_i | x_i; \beta, \kappa_1, \dots, \kappa_{J-1}) = \prod_{j=1}^J p_{ij}^{d_{ij}} = \prod_{j=1}^J [F(\kappa_j - x'_i \beta) - F(\kappa_{j-1} - x'_i \beta)]^{d_{ij}}$$

UPORZĄDKOWANY MODEL PROBITOWY

Wybór rozkładu składnika losowego $f(u)$, którego dystrybuanta występuje we wzorze na wiarygodność próby

Φ - Dystrybuanta standardowego rozkładu normalnego

$$p_{ij} = \Phi(\kappa_j - x'_i \beta) - \Phi(\kappa_{j-1} - x'_i \beta)$$

UPORZĄDKOWANY MODEL LOGITOWY

Wybór rozkładu składnika losowego $f(u)$, którego dystrybuanta występuje we wzorze na wiarygodność próby

$$F(u) = \frac{\exp(u)}{1 + \exp(u)} \quad \text{Dystrybuanta rozkładu logistycznego}$$

$$p_{ij} = \frac{\exp(\kappa_j - x'_i \beta)}{1 + \exp(\kappa_j - x'_i \beta)} - \frac{\exp(\kappa_{j-1} - x'_i \beta)}{1 + \exp(\kappa_{j-1} - x'_i \beta)}$$

TESTY

a) Badanie istotności całego modelu: test ilorazu wiarygodności np.

Test ilorazu wiarygodności: Chi-kwadrat(9) = 144,541 [0,0000]

b) Pseudo-R², np.

Liczba przypadków 'poprawnej predykcji' = 610 (61,0%)

c) Badanie istotności statystycznej parametrów (Test Walda)

ZADANIA (1)

Zadanie 1. W jednym z banków w 2016 roku przeprowadzono analizę zdolności kredytowej osób ubiegających się o kredyt mieszkaniowy. Dane zawarto w pliku kredyt. Opis zmiennych przedstawia poniższa tabela.

	Typ zmiennej	Opis
Dochód netto	ciągła	w PLN
Miasto	porządkowa	Liczba mieszkańców 1): 0-50 000, 2): 50 000-100 000 3). 100 000-500 000 4). > 500 000
Wykształcenie	porządkowa	1): podstawowe, 2): średnie 3). wyższe 4). > wyższe (dr , dr hab., prof..)
Wiek	ciągła	w ukończonych latach
Wiarygodność kredytowa	porządkowa	1): zaleganie ze spłatą kredytu, 2): brak historii kredytowej 3). Systematyczna spłata kredytów
Płeć	binarna	0,1
Decyzja kredytowa	porządkowa	1): nie 2): tak, z dodatkowymi restrykcjami 3). Tak
Dom	porządkowa	1): brak stałego zameldowania 2): stałe zameldowanie, wynajęte lokum 3). własne lokum
Telefon	binarna	0,1
Praca	binarna	0,1
Decyzja kredytowa (2)	binarna	0,1

ZADANIA (2)

Zadanie 1. (c. d.)

- a) Oszacuj uporządkowany model probitowy i logitowy (zmienna zależna: Decyzja kredytowa, zmienne niezależne: Miasto, Wykształcenie, Wiek, Wiarygodność kredytowa, Płeć, Dom, Telefon, Praca). Zinterpretuj otrzymane wyniki.
- b) Oszacuj binarny model probitowy i logitowy (zmienna zależna: Decyzja kredytowa (2), zmienne niezależne: Miasto, Wykształcenie, Wiek, Wiarygodność kredytowa, Płeć, Dom, Telefon, Praca). Zinterpretuj otrzymane wyniki.
- c) Porównaj wyniki dla obu modeli.

ZADANIA (3)

Zadanie 2. Przeprowadzono ankietę na temat zadowolenia z pracy wśród 100 pracowników firmy Sonatel w Wielkiej Brytanii w 2011 roku. Wyniki zawarto w pliku „zadowolenie z pracy”. Zmienne przedstawia poniższa tabela. Zmienna zależna: Zadowolenie z pracy.

	Typ zmiennej	Opis
Praca zgodna z wykształceniem	porządkowa	1): Nie, 2): Cz ęściowo 3). Tak
Zadowolenie z pracy	porządkowa	1): Nie, 2): Neutralnie 3). Tak
WIEK	ciągła	w latach
WZROST	ciągła	w calach
PENSJA ROCZNA	ciągła	w USD
STAZ_PRACY	ciągła	w miesiącach
Kredyt	binarna	0,1

ZADANIA (4)

Zadanie 2. (c. d.)

- a) Oszacuj uporządkowany model probitowy i logitowy . Zinterpretuj otrzymane wyniki.
- b) Porównaj wyniki dla obu modeli.

DZIĘKUJE ZA UWAGĘ